

The Relationship between Parents moral Character and Children's Social Skills: The Mediating Role of Parents' Styles in Coping with Children's Negative Emotions

Alireza Sharifi Ardani*
Farhad Khormaei**
Mahboobeh Fouladchang***
Masoud Fazilatpoor****

Introduction

One of the most important tasks of the family is to socialize children, and the family provides the first social context for children. Parents can socialize their children emotionally by recognizing children's emotions, discussing the importance of emotions, modeling emotional behaviors, and Help to regulate the emotional atmosphere of the family. Therefore the aim of this study was to causal explaining the social skills of children based on the moral characters of parents with respect to the mediating role of coping styles with children's negative emotions.

Method

This research is applied in terms of purpose and descriptive-correlation in terms of method. In the present study, the structural equation modeling method was used. In this study, the variables of parents coping styles with children's negative emotions, parents' moral backgrounds and children's social skills were measured as latent variables. Population included all parents of 84314 elementary school students in Yazd who were studying in the academic year 2019-2020. In the present study, according to both statistical criteria of sample size and criteria of multivariate analysis, the number of 400 participants, including parents of elementary school students,

* Ph.D. Student, Department of Educational Psychology, Psychology and Educational Science Faculty, University of Shiraz, Shiraz, Iran.

** Assistant Professor, Department of Educational Psychology, Psychology and Educational Science Faculty. University of Shiraz, Shiraz, Iran. *Corresponding Author:* Khormaei@shirazu.ac.ir

*** Assistant Professor, Department of Educational Psychology, Psychology and Educational Science Faculty. University of Shiraz, Shiraz, Iran.

**** Assistant Professor, Department of Cognitive Psychology, Psychology and Educational Science Faculty. University of Shiraz, Shiraz, Iran.

were selected by cluster (multistage) random sampling method. In the present study Social skills questionnaire, parent's coping with children's negative emotions scale (CCNES) and moral characters questionnaire were used to collect data and were distributed among all study participants, of which 381 completed the questionnaires. Smart PLS software was used to analyze the data by structural equation modeling with the partial least squares.

Results

Findings showed that the measurement model after correction has acceptable validity and reliability. Results of structural equations showed that the direct path of supportive coping styles with children's negative emotions to social skills is significant. The direct path of non supportive styles of dealing with emotion to social skills is significant; The direct path of moral character to social skills is significant; The direct path of moral character to the supportive parent's coping with children's non supportive emotions is not significant and the direct path moral character with non supportive parent's coping styles with children's negative emotions are significant. Indication of the indirect path of moral character to social skills is not significant due to the mediating role of supportive parent's coping styles with children's negative emotions and Indirect path of moral origins to social skills are significant due to the mediating role of non supportive parent's coping styles with children's negative emotions. It showed that moral character, both directly and in a process by reducing the non supportive parent's coping styles with children's negative emotions can lead to the social skills in children.

Conclusion

Finding of this study suggests that positive moral character (affirmation of altruistic values and rejection of selfish values) can play a significant role in explaining how parents deal with their children's emotions and in some way affect their children's emotional socialization. Thus, the moral character of parents play a significant role in explaining the emotional socialization and social skills of children.

Keywords: emotional socialization, moral character, parents coping styles social skills,

Contribution of Authors: Researcher Alireza Sharifi Ardani; Farhad Khormai, supervisor and responsible writer; Mahboobe Folacheng and Masoud Fazhetpour, consultant professors; All authors have reviewed and approved the final version of the article.

Acknowledgments: The authors express their gratitude to all those who provided criticism and advice in completing this they declare that the research has been effective.

Conflict of interest: The authors acknowledge that there is no conflict of interest in this article.

Financial resources: This article was done at the personal expense of the researcher.

رابطه منش‌های اخلاقی والدین با مهارت‌های اجتماعی فرزندان: نقش واسطه‌ای سبک‌های والدین در برخورد با هیجانات منفی کودکان

علیرضا شریفی اردانی*

فرهاد خرمایی**

محبوبه فولادچنگ***

مسعود فضیلت پور****

چکیده

هدف پژوهش حاضر، تبیین مهارت‌های اجتماعی فرزندان بر اساس منش‌های اخلاقی والدین با توجه به نقش واسطه‌ای سبک‌های برخورد با هیجانات منفی فرزندان است. این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از منظر روش توصیفی-همبستگی است. جامعه آماری پژوهش شامل ۸۴۳۱۴ والدین دانش‌آموزان مقطع ابتدایی شهر یزد بوده‌اند. حجم نمونه ۴۰۰ نفر بود که با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه‌های مهارت‌های اجتماعی گرشام و ایوت، سبک‌های برخورد والدین با هیجانات منفی فرزندان فابز و همکاران و منش‌های اخلاقی خرمایی و قائمی استفاده شد. از نرم‌افزار PLS-Smart جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها به روش مدل‌سازی معادلات ساختاری با کمترین مربعات جزئی استفاده شد. نتایج نشان داد سبک‌های حمایتی برخورد با هیجانات منفی و منش‌های اخلاقی با مهارت اجتماعی فرزندان رابطه مثبت معنی‌دار دارد ($p < 0/01$). مسیر مستقیم منش‌های اخلاقی به سبک‌های غیرحمایتی برخورد با هیجانات منفی معنی‌دار

* دانشجوی دکتری روان‌شناسی تربیتی، گروه روان‌شناسی تربیتی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران.

** دانشیار گروه روان‌شناسی تربیتی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران. (نویسنده مسئول)
Khormaei@shirazu.ac.ir

*** دانشیار گروه روان‌شناسی تربیتی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران.

**** دانشیار گروه روان‌شناسی شناختی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران.

بود و اثر غیرمستقیم منش‌های اخلاقی به مهارت‌های اجتماعی به‌واسطه سبک‌های غیرحمایتی برخورد با هیجانات منفی نیز معنی‌دار بود ($p < 0/01$). همچنین منش‌های اخلاقی به‌طور مستقیم و به‌واسطه کاهش شیوه منفی برخورد با هیجانات منفی فرزندان می‌تواند منجر به مهارت اجتماعی در فرزندان گردد؛ بنابراین منش‌های اخلاقی والدین نقش قابل‌توجهی در تبیین اجتماعی‌سازی هیجانی فرزندان دارد.

کلید واژگان: اجتماعی‌سازی هیجانی، سبک برخورد والدین، منش اخلاقی، مهارت اجتماعی

مقدمه

مهارت‌های اجتماعی از دیرباز در کانون توجه پژوهشگران و برنامه‌ریزان تعلیم و تربیت بوده است و به‌عنوان رفتارهای مورد قبول اجتماع و یاد گرفته‌شده‌ای تعریف می‌شود که منجر به ارتباط با دیگران و بهبود کیفیت زندگی می‌شود (Kyung & Sun Joo, 2020). مهارت‌های اجتماعی افراد را قادر می‌سازد از دیگران کمک بخواهند، نیازهای خود را با روش‌های مناسب برطرف سازند، در کنار دیگران به سر ببرند و دوست‌یابی کنند، روابط سالمی را ایجاد کنند، از خود محافظت کرده و به‌طور کلی بتوانند با جامعه به‌طور هماهنگی ارتباط برقرار کنند (Hojaie et al., 2011; Tierney et al., 2016; Abdolkhani et al., 2018). یکی از مهم‌ترین وظایف خانواده، اجتماعی کردن کودکان است و خانواده اولین زمینه اجتماعی شدن را برای فرزندان فراهم می‌کند (Bronfenbrenner, 1979).

نظریه سیستم‌های بوم‌شناختی (ecological systems) در مورد رشد انسانی، کودک را در درون دوایری متحدالمرکز قرار می‌دهد که زمینه‌های مختلف اجتماعی شدن را نشان می‌دهد که در این بستر کودک مهارت‌های اجتماعی را نیز دریافت می‌کند (Bronfenbrenner, 1979). Bronfenbrenner در نظریه تجدیدنظر شده خود با عنوان مدل زیست بوم‌شناختی رشد انسان (bioecological model of human development) تأکید ویژه‌ای بر فرایندهای مجاوری (proximal processes) چون تعامل والد-فرزند دارد. کودکان بر اساس این فرایندهای مجاور رشد می‌کنند و اجتماعی می‌شوند (Bronfenbrenner & Morris, 2006). در اجتماعی‌سازی هیجانی (emotional socialization)، والدین با شناسایی و شناخت هیجانات کودکان، بحث در مورد اهمیت هیجان‌ها، الگوسازی رفتارهای هیجانی، ازجمله بیان و تنظیم هیجان و تنظیم فضای هیجانی خانواده می‌توانند به اجتماعی شدن هیجانی فرزندان کمک کنند (Eisenberg, 2020).

والدین در واکنش به هیجانات منفی فرزندان سبک‌های گوناگونی دارند به طوری که Fabes et al. (1990) شش سبک واکنش والدین به هیجانات منفی فرزندان را معرفی کردند، این سبک‌ها شامل: ۱- واکنش متمرکز بر مسئله، که در این سبک والدین سعی در حل مسئله دارند؛ ۲- واکنش متمرکز بر هیجان، که در این سبک والدین سعی در کاهش و التیام هیجانات منفی کودک دارند؛ ۳- واکنش تشویق ابراز هیجانی، که در این سبک والدین فرزند خود را به بروز هیجان تشویق می‌کنند و بروز هیجان منفی را بد نمی‌دانند؛ ۴- واکنش‌های به حداقل رساندن، که در این سبک واکنش والدین سعی می‌کنند اهمیت مسئله را برای فرزند خود کاهش دهند و واکنش هیجانی فرزند را نیز تقلیل دهند؛ ۵- پاسخ همراه با پریشانی، که در این سبک واکنش به دلیل واکنش‌های منفی هیجانی فرزند، والدین نیز احساس ناراحتی و آزرده‌گی می‌کنند؛ و ۶- واکنش‌های تنبیهی، نیز در آن والدین با مشاهده واکنش هیجانی فرزندان شروع به محروم‌سازی فرزندان می‌کنند. نحوه واکنش والدین به هیجانات منفی فرزندان می‌تواند تحت تأثیر ویژگی‌های فردی والدین قرار گیرد، به طوری که نظریات و مدل‌های مرتبط با فرزند پروری به نقش ویژگی‌های شخصیتی والدین در فرزندپروری به‌ویژه در امر آموزش و الگودهی درک هیجانی (emotional understanding) و مهارت‌های مقابله‌ای هیجانی و همچنین رشد مهارت‌های اجتماعی کودکان تأکید دارند (Belsky & Barends, 2002). اخیراً توجه پژوهشگران به جنبه‌های اخلاقی شخصیت جلب شده است (Cohen & Morse, 2014; Khormaei & Ghaemi, 2018). این پژوهشگران بر این باورند که اخلاق جنبه منش‌ی دارد به طوری که منش‌های اخلاقی (moral character) را به‌عنوان تفاوت‌های فردی در صفات اخلاقی در نظر گرفته که در طول زمان پایدار است و این پایداری مطلق نیست و تحت تأثیر موقعیت و شرایط قرار می‌گیرد (Cohen & Morse, 2014).

در تعریفی دیگر (Khormaei and Ghaemi, 2018) منش اخلاقی را شبکه‌ای از صفات و خصیصه‌هایی می‌دانند که ارزش‌های فرهنگی بر روی آن جاسازی شده است، به عبارتی دارنده این صفات در یک فرهنگ به‌عنوان فردی اخلاق‌گرا و یا اخلاق‌گریز تلقی می‌شود. این ویژگی‌ها نسبتاً پایدار و سازمان‌یافته هستند و در تعامل با موقعیت، می‌توانند شناخت، هیجان و رفتار و فرد را تحت تأثیر قرار دهند (Khormaei & Ghaemi, 2018). این پژوهشگران، با انجام پژوهشی هشت مؤلفه اخلاقی یا هشت نوع منش اخلاقی را شناسایی کردند که شامل:

۱- منش آداب‌گرا: صفاتی هستند که ارزش‌های دگرخواهانه مبتنی بر مراقبت و احترام به دیگران بر روی آن جاسازی شده است؛ ۲- منش وظیفه‌گرا شبکه‌ای از صفات هستند که هسته محوری آن‌ها ارزش‌های مبتنی بر انجام وظیفه و تعهدات فردی است؛ ۳- منش پارسایانه: شبکه‌ای از صفات هستند که ارزش‌های دینی را در خود جای داده‌اند؛ ۴- منش بخشش‌گرا: صفاتی هستند که هسته محوری آن ارزش‌های دگرخواهانه مبتنی بر چشم‌پوشی از خطای دیگران است؛ ۵- منش صداقت‌گرا: صفاتی هستند که هسته محوری آن‌ها ارزش‌های درستکارانه و نفی صفات خودخواهانه و مبتنی بر فریب دیگران است؛ ۶- منش تبعیت‌گرا: صفاتی هستند که هسته محوری آن‌ها نفی صفات خودخواهانه مبتنی بر تخریب و آسیب به دیگران است؛ ۷- منش حساسیت‌گرا: شبکه‌ای از صفات هستند که هسته محوری آن‌ها نفی صفات خودخواهانه مبتنی بر عدم حساسیت به منافع عمومی و دیگران است؛ و ۸- منش وارستگی: صفاتی هستند که هسته محوری آن‌ها نفی ارزش‌های خودخواهانه و مبتنی بر نگرانی و تشویش در از دست دادن قدرت، مکنت و موقعیت اجتماعی است (Khormaei & Ghaemi, 2018).

در ارتباط با نقش واسطه‌ای سبک واکنش والدین به هیجانات منفی فرزندان در تبیین مهارت‌های اجتماعی بر اساس منش‌های اخلاقی والدین می‌توان به مدل فرایندی فرزندپروری (Belsky (1984 اشاره کرد که در آن ویژگی‌های شخصیتی والدین به‌عنوان پیش‌آیند فرزندپروری در نظر گرفته می‌شود که می‌تواند رفتارها و نگرش‌های مرتبط با فرزندپروری را تحت تأثیر قرار دهد؛ بنابراین در پژوهش حاضر منش اخلاقی والدین صفات منشی شخصیت هستند، به‌عنوان پیش‌آیند واکنش به هیجانات منفی فرزندان و همچنین مهارت‌های اجتماعی فرزندان فرض می‌شود. این فرض بر اساس برخی از پژوهش‌ها و مدل‌های فرزندپروری است که به نقش ویژگی شخصیتی والدین در شیوه‌های فرزندپروری، اجتماعی‌سازی هیجانی والدین و همچنین عملکرد اجتماعی فرزندان اشاره داشتند (Belsky & Barends, 2002; Belsky & Jaffee, 2006; Belsky, 1984; Eisenberg et al., 1998). پژوهش حاضر به دنبال فهم این است که آیا منش‌های اخلاقی می‌تواند به‌طور مستقیم و یا با واسطه سبک‌های والدینی در واکنش به هیجانات منفی کودکان، نقش پیش‌آیند برای مهارت‌های اجتماعی فرزندان داشته باشند؟

روش پژوهش

جامعه آماری، نمونه و روش نمونه‌گیری

روش پژوهش حاضر به لحاظ هدف کاربردی و از نظر نحوه گردآوری اطلاعات و یافته‌ها از نوع توصیفی-همبستگی است و برای تجزیه و تحلیل اطلاعات، از روش معادلات ساختاری استفاده شده است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه والدین دانش‌آموزان مقطع ابتدایی شهر یزد بودند که در سال تحصیلی ۱۳۹۸-۱۳۹۹ مشغول به تحصیل بودند. تعداد کل دانش-آموزان مقطع ابتدایی در نواحی دوگانه شهر یزد ۸۴۳۱۴ نفر بودند که ناحیه ۱ دارای ۳۹۹۶۱ دانش‌آموز (۱۹۹۶۲ دختر؛ ۱۹۹۹۹ پسر) و ناحیه ۲ دارای ۴۴۳۵۳ دانش‌آموز (۲۱۱۶۶ دختر؛ ۲۳۱۸۷ پسر) بودند. حجم نمونه طبق دیدگاه Kline (2015) بر اساس تعداد پارامترهای اندازه‌گیری شده در مدل به ازای هر پارامتر اندازه‌گیری شده در مدل بین ۱۰ تا ۲۰ مشارکت‌کننده انتخاب می‌شوند و این‌که در هر صورت حجم نمونه نباید کمتر از ۲۰۰ نفر باشند؛ بنابراین حجم نمونه در پژوهش حاضر ۴۰۰ مشارکت‌کننده در نظر گرفته شد. روش نمونه‌گیری خوشه‌ای (چندمرحله‌ای) است، بدین منظور فهرستی از مدارس تهیه شد و با رعایت نسبت جنسیت، پایه تحصیلی جمعیت هر منطقه، مدارس انتخاب شد و بعد از انتخاب مدارس به‌طور تصادفی کلاس‌ها انتخاب شده و از طریق دانش‌آموزان، والدین آن‌ها جهت شرکت در پژوهش انتخاب شدند. ملاک ورود به پژوهش تحصیلات حداقل دیپلم و داشتن فرزند در مقطع ابتدایی برای والدین بود. بر اساس این ملاک‌ها تعداد ۳۸۲ نفر پرسشنامه‌ها را تکمیل نمودند که از این تعداد ۳۳۹ نفر (۸۸/۷ درصد) مادر و ۴۳ نفر (۱۱/۳ درصد) پدر بودند. میانگین سنی مادران ۳۴/۷۵ سال و میانگین سنی پدران ۳۸/۳۷ سال بود. میانگین سنی فرزندان نیز برابر با ۹/۱۲ بود. منش‌های اخلاقی والدین به‌عنوان متغیر برون‌زا، سبک‌های والدین در برخورد با هیجانات منفی به‌عنوان متغیر واسطه‌ای و مهارت‌های اجتماعی فرزندان به‌عنوان متغیر درون‌زا مورد بررسی قرار گرفت. جهت انجام معادلات ساختاری از نرم‌افزار PLS-Smart استفاده شد.

به‌منظور رعایت ضوابط اخلاقی پژوهش علاوه بر راهنمایی‌های لازم که در دستورالعمل پرسشنامه‌ها ارائه شد، به شرکت‌کنندگان اطمینان داده شد که اطلاعات فقط در راستای اهداف مطالعه و بدون ذکر مشخصات هویتی مورد استفاده واقع خواهد شد، مشارکت‌کنندگان فرم

رضایت آگاهانه برای شرکت در پژوهش را نیز تکمیل کردند.

ابزار پژوهش

پرسشنامه منش‌های اخلاقی (Moral Character Questionnaire): این پرسشنامه بر اساس فرم بلند پرسشنامه منش‌های اخلاقی (Khormaei & Ghaemi, 2018) ساخته شده است که شامل ۲۴ گویه و ۸ مؤلفه است که عبارتند از: منش‌های آداب‌گرایانه، پارسایانه، وظیفه‌گرا، بخشش‌گرا، تبعیت‌گرا، وارستگی، صداقت‌گرا، و حساسیت‌گرا. در پژوهش Khormaei and Hekmat (2019) ضریب آلفای کرونباخ کل پرسشنامه ۰/۸۶ و برای زیر مقیاس‌های این پرسشنامه به ترتیب ۰/۹۲، ۰/۷۵، ۰/۶۴، ۰/۶۱، ۰/۷۲، ۰/۷۲/۵۰، ۰/۷۰ و ۰/۷۰ به دست آمد. در پژوهش‌های Khormaei and Zabihi (2020) و Barani and Khormai (2021) نیز روایی و پایایی این ابزار مورد تأیید قرار گرفت. در پژوهش حاضر نیز مقدار آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه، ۰/۸۷ و برای منش‌های آداب‌گرایانه، ۰/۶۰؛ پارسایانه ۰/۷۲؛ وظیفه‌گرا ۰/۷۷؛ بخشش‌گرا ۰/۷۲؛ تبعیت‌گرا ۰/۷۰؛ وارستگی ۰/۶۷؛ صداقت‌گرا ۰/۶۳ و حساسیت‌گرا ۰/۲۷ محاسبه شد، و با توجه به پایین بودن ضریب آلفای کرونباخ در مؤلفه حساسیت‌گرا، این مؤلفه از تحلیل حذف گردید.

پرسشنامه مهارت‌های اجتماعی گرشام و الیوت (نسخه والدین) (Social Skills Rating System- SSRS): این پرسشنامه توسط Gresham and Elliott (1990) تهیه شده است و فراوانی رفتارهای مؤثر بر رشد کفایت اجتماعی و انطباق دانش‌آموز در خانه و مدرسه را اندازه‌گیری می‌کند. این مقیاس دارای ۳۶ گویه و ۴ مؤلفه است که شامل همکاری، جرأت‌مندی، خودکنترلی و مسئولیت‌پذیری می‌باشد. پایایی این مقیاس به روش آلفای کرونباخ بین ۰/۷۰ تا ۰/۹۵ گزارش شده است. جهت استفاده از این ابزار در پژوهش حاضر تحلیل عامل تأییدی صورت گرفت که نتایج آن در بخش سنجش مدل اندازه‌گیری بیان شده است. در پژوهش حاضر مقدار آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه، ۰/۹۰ محاسبه شد و این شاخص برای مؤلفه‌های همکاری ۰/۸۳؛ جرأت‌ورزی ۰/۷۵؛ مسئولیت‌پذیری ۰/۷۱؛ و خودکنترلی ۰/۸۰ محاسبه گردید.

مقیاس شیوه‌های برخورد والدین با هیجانات منفی فرزندان (Coping With Children's)

Negative Emotions Scale- CCNES): در پژوهش حاضر جهت سنجش سبک‌های برخورد با هیجانات منفی کودکان از مقیاس شیوه‌های برخورد با هیجانات منفی فرزندان (CCNES) استفاده شد (Fabes et al., 1990). این مقیاس یک مقیاس خودگزارشی است که از ۱۲ سناریوی فرضی تشکیل شده است. سناریوها مربوط به تجربه کودکان از هیجانات منفی و پریشانی در زندگی روزمره است. انواع هیجانات منفی در این سناریوها ارائه شده است. بنا بر یافته‌ها پرسش‌نامه CCNES روایی درونی بالایی دارد. آلفای کرونباخ برای روش مقابله متمرکز بر حل مسئله ۰/۷۸؛ روش مقابله‌ای متمرکز هیجانات ۰/۸۰؛ روش مقابله‌ای تشویق ابراز هیجان ۰/۸۵؛ پاسخ به حداقل رساندن ۰/۷۸؛ واکنش‌های تنبیهی ۰/۶۹ و برای واکنش پریشانی ۰/۷۰ گزارش شده است. در پژوهش Fabes et al. (2002) روایی محتوایی CCNES مورد بررسی قرار گرفت و نتایج نشان داد که دسته‌بندی‌های CCNES از لحاظ نظری با سایر مقیاس‌های مشابه دیگر سازگار و همگرا است و پرسشنامه CCNES ابزاری معتبر است. جهت استفاده از این ابزار در پژوهش حاضر تحلیل عامل تأییدی صورت گرفت که نتایج آن در بخش سنجش مدل اندازه‌گیری بیان شده است. در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ برای روش مقابله متمرکز بر حل مسئله ۰/۶۶؛ روش مقابله‌ای متمرکز هیجانات ۰/۶۰؛ روش مقابله‌ای تشویق ابراز هیجان ۰/۷۲؛ روش به حداقل رساندن ۰/۶۷؛ واکنش‌های تنبیهی ۰/۵۸ و برای واکنش پریشانی ۰/۴۵ محاسبه شد.

یافته‌ها

در این بخش یافته‌های مربوط به شاخص‌های آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار، کمترین و بیشترین) در جدول ۱ نشان داده شده است. در جدول ۲ یافته‌های مربوط به توزیع داده‌ها ارائه شده و در جدول ۳ نیز همبستگی مرتبه صفر متغیرهای پژوهش نشان داده شده است. در پژوهش حاضر داده‌های مفقودشده شناسایی شد و همچنین داده‌های پرت چندمتغیری پیش از اجرای معادلات ساختاری و با استفاده از شاخص فاصله ماله‌لونویس مشخص شدند و در بیشتر موارد، از مجموعه داده حذف شدند. جهت بررسی توزیع داده‌ها نتایج آزمون کلموگروف-اسمیرنوف (K-S) در نمرات کل متغیر منش‌های اخلاقی و مهارت‌های اجتماعی و همچنین سبک حمایتی برخورد با هیجانات منفی فرزندان در سطح $(p < 0/05)$ معنی‌دار

Table 1.
Descriptive statistics of data in terms of research variables

Variable	Components	Minimum	Maximum	M	SD	
Social skills	Cooperation	12	27	20.50	3.67	
	Assertion	16	30	20.80	3.23	
	Responsibility	9	21	16.16	2.51	
	Self-control	11	27	20.47	3.29	
	Total	52	98	76.66	9.40	
Moral character	Etiquette	7	15	12.62	1.86	
	Pious	8	15	13.11	1.84	
	Onscientiousness	6	15	11.94	2.20	
	Forgiveness	3	15	10.97	2.39	
	Submissive	4	10	7.70	1.56	
	Independent	5	15	9.96	2.09	
	Honest	7	15	12.36	1.97	
	Total	64	115	89.86	10.32	
CCNE	Nonsupportive	Punitive reactions	7	26	17.42	3.36
		Minimization Reactions	17	35	27.2	3.65
		Distress reaction	14	35	25.13	3.93
		Total	47	92	69.58	8.35
	Supportive	Expressive encourag	13	28	21.26	3.16
		Problem-focused reaction	8	27	17.78	4.05
		Emotion-focused reaction	10	28	20.69	3.03
Total	31	63	46.40	5.75		

Table 2.
Findings related to the normal distribution of variable

Variable	Components	1.59	Sig	Kurtosis	Skewness	VIF	
Social skills	Cooperation	1.52	0.01	-0.31	-0.02	1.67	
	Assertion	1.85	0.02	-0.30	-0.05	1.34	
	Responsibility	1.65	0.002	-0.26	-0.03	2.03	
	Self-control	0.61	0.008	-0.20	0.01	0.82	
	Total	2.46	0.84	-0.04	0.05	---	
Moral character	Etiquette	4.06	0.001	-0.57	-0.26	1.95	
	Pious	2.15	0.001	-0.64	-0.45	1.80	
	Onscientiousness	1.86	0.001	-0.49	-0.18	1.31	
	Forgiveness	2.47	0.002	-0.38	-0.11	1.57	
	Submissive	2.49	0.001	-0.57	-0.19	1.58	
	Independent	2.21	0.001	0.19	0.05	1.29	
	Honest	0.57	0.001	-0.54	-0.21	1.65	
	Total	1.59	0.90	-0.03	0.06	---	
CCNE	Nonsupportive	Punitive reactions	1.44	0.06	0.26	0.31	1.07
		Minimization Reactions	1.69	0.01	0.40	0.47	1.26
		Distress reaction	1.39	0.04	0.14	0.14	1.26
		Total	1.48	0.02	-0.08	0.39	---
	Supportive	Expressive encourag	1.40	0.04	-0.44	0.06	1.38
		Problem-focused reaction	1.51	0.02	-0.58	-0.17	1.07
		Emotion-focused reaction	1.67	0.007	-0.24	-0.06	1.41
Total	1.09	0.19	-0.33	-0.11	---		

Table 3.
Correlation matrix

Items	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
Cooperation	1																					
assertion	.39**	1																				
responsibility	.56**	.58**	1																			
self-control	.55**	.44**	.65**	1																		
Total social skills	.78**	.76**	.84**	.81**	1																	
etiquette	.16**	.16**	.19**	.12*	.20**	1																
pious	.17**	.04	.18**	.12*	.16**	.54**	1															
onscientiousness	.25**	.09	.26**	.21**	.26**	.37**	.40**	1														
Forgiveness	.19**	.09	.17**	.14**	.19**	.48**	.68**	.34**	1													
submissive	.28**	.08	.25**	.18**	.25**	.32**	.44**	.30**	.32**	1												
independent	.219**	.13**	.18**	.23**	.24**	.35**	.42**	.34**	.43**	.25**	1											
honest	.16**	.16**	.11*	.12*	.18**	.16**	.16**	.18**	.14**	.05	.11*	1										
Total Moral Character	.28**	.15**	.31**	.26**	.31**	.71**	.77**	.65**	.66**	.62**	.63**	.18**	1									
punitive reactions	-.15**	-.04	-.07	-.09	-.12*	-.17**	-.08	-.09	-.11*	-.12*	-.15**	.08	-.16**	1								
minimization reactions	.07	.13*	.17**	.11*	.14**	.01	.02	.00	-.04	.06	-.09	.10*	.00	.51**	1							
distress reaction	-.22**	-.16**	-.16**	-.14**	-.22**	-.18**	-.04	-.11*	-.09	-.14**	-.16**	.06	-.16**	.62**	.34**	1						
total nonsupportive CCNE	-.12*	-.03	-.02	-.05	-.07	-.14**	-.04	-.08	-.09	-.08	-.17**	.10*	-.13*	.87**	.76**	.80**	1					
expressive encourag	.15**	.17**	.20**	.11*	.19**	-.06	-.04	.04	-.03	.05	-.03	.10*	-.029	.30**	.36**	.23**	.36**	1				
problem-focused reaction	.29**	.29**	.38**	.28**	.37**	.11*	.04	.05	.04	.14**	.02	.11*	.11*	.16**	.56**	-.007	.30**	.45**	1			
emotion-focused reaction	.26**	.29**	.38**	.30**	.37**	.07	.05	.11*	.05	.13**	.05	.11*	.12*	.20**	.61**	.03	.35**	.44**	.82**	1		
Total supportive CCNE	.27**	.30**	.38**	.27**	.37**	.05	.02	.08	.02	.11*	.01	.12*	.08	.26**	.60**	.10	.39**	.74**	.89**	.89**	1	

نیست که نشان‌دهنده توزیع نرمال است؛ اما این آزمون برای مؤلفه‌ها و همچنین نمره کل سبک غیرحمایتی برخورد با هیجان‌ها منفی فرزندان در سطح $(p < 0/05)$ معنی‌دار است که نشان می‌دهد توزیع این مؤلفه‌ها نرمال نیست. روش PLS-Smart که از روشی مبتنی بر واریانس هست نسبت به روش‌های دیگر معادلات ساختاری که مبتنی بر کوواریانس هستند (AMOS و LIZREL) وجود توزیع غیرنرمال مشکل زیادی ایجاد نمی‌کند، اما ملاک کجی/کشیدگی مطلق نیز باید بررسی شود چراکه تخطی از این ملاک نشان‌دهنده توزیع غیرقابل قبول داده‌ها است. نتایج نشان می‌دهد میزان کجی/کشیدگی در زیر سطح $1 \pm$ می‌باشند که نشان‌دهنده قابل قبول بودن توزیع داده‌ها است.

در پژوهش حاضر نتایج شاخص VIF برای تمام متغیرهای آشکار در سطح $(VIF > 3)$ است که نشان‌دهنده عدم وجود همخطی است.

با توجه به نتایج جدول ۳، می‌توان گفت بین اکثر متغیرهای موجود در مدل روابط معنی‌داری وجود دارد. همبستگی بین نمره‌های کل منش‌های اخلاقی با سبک‌های حمایتی برخورد با هیجان فرزندان $(r = 0/08)$ غیر معنی‌دار است اما این رابطه با سبک‌های غیر حمایتی برخورد $(r = -0/13)$ منفی اما معنی‌دار است. همچنین رابطه بین منش‌های اخلاقی با مهارت‌های اجتماعی $(r = 0/31)$ مثبت و معنی‌دار است. رابطه بین سبک‌های حمایتی برخورد نیز با مهارت‌های اجتماعی فرزندان $(r = 0/37)$ نیز مثبت و معنی‌دار است، درحالی‌که رابطه بین سبک‌های غیر حمایتی برخورد نیز با مهارت‌های اجتماعی فرزندان $(r = -0/08)$ منفی و غیر معنی‌دار است.

الف) سنجش اندازه‌گیری

بار عاملی شاخص‌ها: بارهای عاملی از طریق محاسبه مقدار همبستگی شاخص‌های یک سازه با آن سازه محاسبه می‌شوند که باید این مقدار برابر و یا بیشتر از مقدار $0/40$ شود (Hair et al., 2016). بار عاملی سازه‌های تحقیق قبل از اصلاح مدل نشان داد که در سازه منش‌های اخلاقی مؤلفه منش صداقت‌گرا دارای بار عاملی کمتر از $0/40$ است. در سازه CCNES سبک کمینه‌ساز دارای بار عاملی کمتر از $0/40$ بود که از تحلیل حذف شد. منش‌های اخلاقی در منش تبعیت‌گرا نشانگر شماره ۳ نیز دارای بار عاملی ضعیفی بود که از تحلیل حذف شد و در سازه مهارت‌های اجتماعی تمام مؤلفه‌ها دارای بار عاملی قوی بوده و نیاز به حذف نشانگری

وجود نداشت.

پایایی مدل: برای تأیید پایایی مدل مقادیر آلفای کرونباخ و CR باید بالاتر از ۰/۷۰ باشد. علاوه بر این، اعتبار همگرا با استفاده از میانگین واریانس استخراج‌شده (Average Variance Extracted (AVE) نیز باید از ۰/۵۰ تجاوز کند. شاخص‌های پایایی CCNES دارای آلفای کرونباخ = ۰/۸۰، (CR = ۰/۸۸) و (AVE = ۰/۷۱)؛ سبک‌های غیرحمایتی برخورد با هیجان دارای آلفای کرونباخ = ۰/۷۹، (CR = ۰/۸۹) و (AVE = ۰/۸۰)؛ منش‌های اخلاقی (آلفای کرونباخ = ۰/۸۰، (CR = ۰/۸۵) و (AVE = ۰/۵۰)؛ مهارت‌های اجتماعی فرزندان (آلفای کرونباخ = ۰/۸۲، (CR = ۰/۸۸) و (AVE = ۰/۶۵) است که همه در سطح مناسبی قرار دارند و برای کلیه متغیرهای پژوهش میانگین (آلفای کرونباخ = ۰/۷۹، (CR = ۰/۸۷) و (AVE = ۰/۶۶) است که در سطح مناسبی قرار دارند.

روایی افتراقی (discriminant validity): در پژوهش حاضر مجذور روایی همگرای هر سازه از مقادیر همبستگی بین سازه‌های دیگر بزرگتر است، لذا مدل تحقیق، از نظر روایی واگرا مطابق روش Larker and Fornell مورد تأیید است.

از شاخص‌های اندازه‌گیری کیفیت مدل شاخص اشتراک (CvCom) و شاخص افزونگی (CV Red) است که نتایج مربوط به این شاخص‌ها در جدول ۴ قابل مشاهده است. سه مقدار ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ برای شاخص CvCom به ترتیب میزان کیفیت کم، متوسط و زیاد را برای مدل اندازه‌گیری ارائه می‌دهند. با توجه به میانگین شاخص اشتراک ۰/۳۷ می‌توان کیفیت بالایی را مدل ارزیابی نمود. در شاخص CV Red مقادیر بالای صفر نشان‌دهنده توانایی مطلوب مدل ساختاری در پیش‌بینی کردن است که این مقدار بالای صفر و مطلوب بوده است.

Table 4.
Structural model evaluation results

Variable	R ² Adjusted	CV Com	CV Red
		1-SSE/SSO	1-SSE/SSO
Supportive CCNE	0.01	0.44	0.01
Nonsupportve CCNE	0.05	0.35	0.03
Moral Character		0.28	
Social skills	0.27	0.41	0.16
Mean	0.11	0.37	0.06

میانگین ضریب تعیین تعدیل‌شده (R^2) برای متغیرهای مدل برابر با ۰/۱۱ به دست آمد که نشان‌دهنده قابل توجه بودن اثر متغیرها در مدل هست. شاخص‌های برازش مدل قبل از اصلاح مدل ($SRMR = ۰/۱۱۲$ و $NFI = ۰/۷۲$) و بعد از اصلاح مدل ($SRMR = ۰/۰۷۷$ و $NFI = ۰/۷۵$) است که نشان‌دهنده بهبود شاخص‌ها بعد از اصلاح مدل است.

ب) مدل ساختاری

یافته‌های مربوط به اثرات مستقیم و غیرمستقیم در جدول ۵ خلاصه شده است.

Table 5.
Direct and indirect effect of variables

Path	Effects	β	t	P-value
Supportive CCNE -> social skills		0.41	6.03	0.0001
Nonsupportive CCNE -> social skills		-0.20	3.77	0.0001
Moral Character -> supportive CCNE	Direct	0.08	1.20	0.231
Moral Character -> nonsupportive CCNE		-0.21	3.72	0.0001
Moral Character -> social skills		0.24	4.13	0.0001
Moral Character -> supportive CCNE -> social skills	indirect	0.04	1.92	0.055
Moral Character -> nonsupportive CCNE -> social skills		0.04	2.45	0/015

نتایج نشان داد که مسیر مستقیم CCNE حمایتی به مهارت اجتماعی معنی‌دار است ($t = ۶/۰۳$; $\beta = ۰/۴۱$; $p < ۰/۰۰۱$) است. مسیر مستقیم CCNE غیرحمایتی به مهارت اجتماعی معنی‌دار است ($t = ۳/۷۷$; $\beta = -۰/۲۰$; $p < ۰/۰۰۱$) است. مسیر مستقیم منش‌های اخلاقی به مهارت‌های اجتماعی معنی‌دار است ($t = ۴/۱۳$; $\beta = ۰/۲۴$; $p < ۰/۰۰۱$) است. مسیر مستقیم منش‌های اخلاقی به CCNE حمایتی معنی‌دار نیست ($t = ۱/۱۹$; $\beta = ۰/۰۸$; $p < ۰/۲۳۱$) است. مسیر مستقیم منش‌های اخلاقی به CCNE غیرحمایتی معنی‌دار است ($t = ۳/۷۲$; $\beta = -۰/۲۱$; $p < ۰/۰۰۱$) است. نتایج همچنین نشان داد که مسیر غیرمستقیم منش‌های اخلاقی به مهارت‌های اجتماعی با توجه به نقش واسطه‌ای CCNE حمایتی معنی‌دار نیست ($t = ۱/۹۲$; $\beta = -۰/۰۴$; $p < ۰/۰۵۱$) و همچنین یافته‌ها نشان داد که مسیر غیرمستقیم منش‌های اخلاقی به مهارت‌های اجتماعی با توجه به نقش واسطه‌ای CCNE غیرحمایتی برخوردار با هیجان معنی‌دار است ($t = ۲/۴۵$; $\beta = ۰/۰۴$; $p < ۰/۰۱۵$) است. نتایج معادلات ساختاری در شکل ۱ قابل مشاهده است.

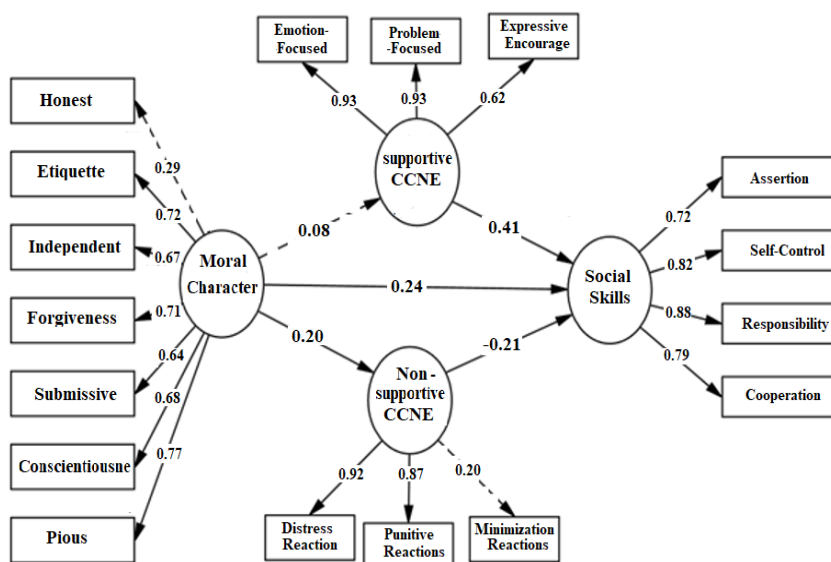

Figure 1. Fitting the final mode

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش واسطه‌ای سبک‌های والدین در برخورد با هیجانات منفی در پیش‌بینی مهارت‌های اجتماعی فرزندان بر اساس منش‌های اخلاقی والدین انجام گرفت. یافته‌های پژوهش نشان داد مسیر مستقیم منش‌های اخلاقی والدین به CCNE و همچنین مهارت‌های اجتماعی فرزندان معنی‌دار است. این بخش از یافته‌های پژوهش همسو با سایر پژوهش‌ها و دیدگاه‌ها است (Eisenberg et al., 1998; Belsky & Barends, 2002; Bornstein et al., 2011; Belsky & Jaffee 2006; Prinzie et al., 2009; Taraban & Shaw, 2018). چرا که این پژوهش‌ها نشان داده‌اند که شخصیت والدین می‌تواند بر شیوه‌های فرزندپروری به‌ویژه در تعاملات هیجانی والد-کودک و همچنین رشد اجتماعی کودکان مؤثر باشد. در تبیین این یافته باید گفت ویژگی‌های والدین می‌تواند از طریق تأثیراتی که بر روی شیوه فرزندپروری دارد منجر به رشد مهارت‌های اجتماعی و یا حتی کاهش مهارت‌ها در فرزند گردد. باید گفت که منش‌های اخلاقی شامل خصوصیت فردی مثبت هستند که می‌تواند در شکل‌گیری محیط پرورشی مناسب و همچنین ارائه الگوی مناسب برای تعامل افراد در جامعه باشد. به‌عنوان

مثال، منش آداب‌گرا شامل ارزش‌های دگر خواهانه مبتنی بر مراقبت و احترام به دیگران است (مانند خوش‌روئی، مهربانی، همدلی، تواضع، قدردانی) لذا با توجه به ابعاد مهارت‌های اجتماعی می‌تواند تسهیل‌کننده مهارت‌هایی چون همکاری و یا حتی مسئولیت‌پذیری در فرزندان باشد. منش پارسایانه شبکه‌ای از صفات هستند که ارزش‌های دینی بر روی آن‌ها جاسازی شده است (مانند، مؤمن، متوکل، شاکر، مخلص، متقی و اهل عبادت)؛ این منش نیز دربرگیرنده خصوصیتی است که می‌تواند با مهارت‌های اجتماعی چون همکاری، خودکنترلی و مسئولیت‌پذیری در ارتباط باشد. منش‌های اخلاقی وظیفه‌گرا؛ بخشش‌گرا، تبعیت‌گرا و استقلال‌گرا نیز شبکه‌هایی از صفات مثبت هستند که هسته محوری آن‌ها نفعی ارزش‌های خودخواهانه و تأیید ارزش‌های دگرخواهانه است. به‌طورکلی والدین دارای منش‌های اخلاقی مثبت با رفتار خود و همچنین تأیید ارزش‌های دگرخواهانه و نفعی ارزش‌های خودخواهانه می‌تواند زمینه رشد بهتر مهارت‌های اجتماعی فرزندان را فراهم آورد.

نتایج پژوهش حاضر ارتباط مستقیمی بین منش‌های اخلاقی و CCNE حمایتی (سبک‌های مسئله‌محور، هیجان‌محور و تشویق‌ابراز) نیافت؛ اما CCNE حمایتی با مهارت اجتماعی فرزندان رابطه مستقیمی دارد و این نشان می‌دهد که این سبک‌های مثبت می‌توانند به‌طور مستقیم نقش مهمی در مهارت‌های اجتماعی فرزندان داشته باشد که این یافته توسط پژوهش‌های بسیاری حمایت می‌شود (Eisenberg, 2020; Cui et al., 2020; McNeil & Zaman, 2021; Denham et al., 2020; Ornaghi, et al., 2019; Miller-Slough & Dunsmore, 2020). وقتی والدین با روشی سازگارانه با فرزندان خود در موقعیت‌های هیجانی دشوار برخورد می‌کنند این فرصت را برای فرزندان خود ایجاد می‌کنند که در این موقعیت‌های دشوار هیجانی بیشتر بر روی مسئله متمرکز شوند (مسئله‌محور) و یا حتی آگاهی بیشتری نسبت به هیجان خود به دست آورند (هیجان‌محور) و هیجان خود را به شکل درستی ابراز کنند و از این ابراز هیجانی دچار اضطراب نشوند (تشویق ابراز). این موارد همه در کنار یکدیگر می‌توانند منجر به توانمند شدن فرزندان در مقابل شرایط استرس‌زا در محیط اجتماعی و در تعامل با دیگر افراد به‌ویژه دوستان و همسالان شود. درحالی‌که روش‌های برخورد منفی همچون تنبیه، کمینه‌سازی و حتی پریشانی در موقعیت‌های استرس‌آور اجتماعی نمی‌تواند نقش کمک‌کننده ایفا کند و این روش‌ها آگاهی‌دهنده نیستند لذا نمی‌توانند مسئله را در شرایط دنیای واقعی و اجتماعی برای فرزندان

حل کنند. در این سبک‌های برخورد، فرزندان از والدین هیچ‌گونه اطلاعات مفیدی جهت کمک به حل مسئله، تنظیم و یا تعدیل هیجان دریافت نمی‌کنند لذا انتظار هم نمی‌رود که به لحاظ اجتماعی توانمند گردند.

یافته‌ها نشان داد که منش‌های اخلاقی می‌توانند به‌واسطه کاهش CCNE غیرحمایتی از سوی والدین منجر به افزایش مهارت‌های اجتماعی در فرزندان گردد. این یافته‌ها از یک‌سو با نتایج پژوهش‌هایی که نشان می‌دهد شخصیت نقش تعیین‌کننده در فرزندپروری دارد همسو است و از سوی دیگر با نتایج پژوهش‌هایی که به نقش اجتماعی‌سازی هیجانی والدین در رشد و سازگاری اجتماعی فرزندان اشاره دارند همسو می‌باشد (Eisenberg, et al., 1998; Eisenberg, 2020; Cui, Criss, Ratliff et al., 2020; McNeil & Zeman, 2021). در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت والدین با منش‌های مثبت اخلاقی در برخورد با هیجان‌ات فرزندان خود در موقعیت‌های دشوار هیجانی گرایش به شیوه‌های سازنده‌ای دارند و همان‌طور که نتایج نیز نشان می‌دهد منجر به کاهش و دوری از سبک‌های غیرحمایتی برخورد با هیجان‌ات فرزندان مانند تنبیه و پزیشانی می‌شود. منش‌های اخلاقی شامل خصوصیت فردی مثبت هستند که می‌تواند در شکل‌گیری محیط پرورشی مناسب مانند جلوگیری از برخوردهای غیرحمایتی در برخورد با هیجان فرزندان منجر به اجتماعی شدن فرزندان شود. به‌عنوان مثال، منش آداب‌گرا شامل ارزش‌های دگرخواهانه مانند خوش‌رویی، مهربانی، همدلی، تواضع، ق‌دردانی) است (Khormaei & Ghaemi, 2018). لذا با توجه به تأثیری که این منش‌های مثبت اخلاقی بر نحوه برخورد والدین با هیجان‌ات منفی فرزندان دارد می‌تواند شرایط لازم را برای مهارت اجتماعی فرزندان چون همکاری و یا حتی مسئولیت‌پذیری در فرزندان باشد. منش پارسایانه شبکه‌ای از صفات مانند مؤمن، متوکل، شاکر، مخلص، متقی و اهل عبادت است و این منش نیز دربرگیرنده خصوصیتی است که می‌تواند منجر به کاهش سبک‌های برخورد غیرحمایتی والدین با هیجان‌ات فرزندان شود و از این مسیر به اجتماعی شدن فرزندان کمک کند. منش‌های اخلاقی وظیفه‌گرا؛ بخشش‌گرا، تبعیت‌گرا و استقلال‌گرا نیز شبکه‌هایی از صفات مثبت هستند که هسته محوری آن‌ها نفی ارزش‌های خودخواهانه و تأیید ارزش‌های دگرخواهانه است (Khormaei & Ghaemi, 2018) که به‌طورکلی والدین دارای منش‌های اخلاقی مثبت با رفتار خود و همچنین تأیید ارزش‌های دگرخواهانه و نفی ارزش‌های خودخواهانه می‌توانند با

کاهش‌ی که در برخوردهای غیرحمایتی در موقعیت‌های دشوار هیجانی ایجاد می‌کنند زمینه رشد مهارت‌های اجتماعی فرزندان را فراهم آورد. به‌طور کلی، نتایج پژوهش حاضر نشان داد که منش‌های اخلاقی که برخاسته از فرهنگ هست از یک طرف می‌تواند به شکلی تعدیل‌کننده برخوردهای منفی با هیجان فرزندان مؤثر باشد و از سوی دیگر منش اخلاقی مثبت والدین می‌تواند الگویی باشد که به‌طور مستقیم منجر به شکل‌گیری مهارت‌های اجتماعی فرزندان گردد، یعنی فرزند با الگوگیری از منش والدین در روابط اجتماعی متمایل به مدارا، همکاری، مسئولیت‌پذیری و خودکنترلی می‌شوند.

علی‌رغم تلاش پژوهش حاضر جهت رفع محدودیت‌های موجود، پژوهش حاضر همچنان کاستی‌هایی دارد که می‌توان به طرح پژوهش حاضر اشاره کرد که مبتنی بر همبستگی است، بنابراین باید در استنباط علی جانب احتیاط رعایت شود. از سویی یکی از محدودیت‌های پژوهش حاضر مشارکت پایین پدران در پژوهش است، لذا پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی جهت امکان بررسی تفاوت جنسیتی در متغیرهای پژوهش مشارکت بیشتر والدین پدر در پژوهش مورد توجه قرار گیرد.

سهم مشارکت نویسندگان: علیرضا شریفی اردانی پژوهشگر؛ فرهاد خرمایی استاد راهنما و نویسنده مسئول؛ محبوبه فولادچنگ و مسعود فضیلت پور اساتید مشاور؛ همه نویسندگان نسخه نهایی مقاله را مورد بررسی قرار داده و تأیید نموده‌اند.

سپاسگزاری: نویسندگان مراتب تشکر خود را از همه کسانی که با نقد و مشورت در تکمیل این پژوهش مؤثر بوده‌اند اعلام می‌دارند.

تضاد منافع: نویسندگان اذعان می‌کنند که در مقاله حاضر هیچ نوع تعارض منافی وجود ندارد.

منابع مالی: این مقاله با هزینه شخصی محقق صورت پذیرفت.

Reference

- Abdolkhani, A., Valavi, P., & Hashemi, S. (2018). Study the lived experience of social self-efficacy among high school students (first courses). *Journal of Psychological Achievements*, 25(2), 39-54. [Persian]
- Barani, H., & Khormai, F. (2021). The relationship between moral characters and the academic dishonesty dimensions with mediating role of self-deception. *Journal of Psychology*, 24(4), 454-470. [Persian]

- Belsky, J., & Barends, N. (2002). Personality and parenting. In M. H. Bornstein (Ed.), *Handbook of parenting: Being and becoming a parent* (415–438). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Belsky, J., & Jaffee, S. R. (2006). The multiple determinants of parenting. In D. Cicchetti, & D. J. Cohen (Eds.). *Developmental psychopathology: Risk, disorder, and adaptation* (38–85). (2nd ed). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons Inc.
- Belsky, J. (1984). The determinants of parenting: A process model. *Child Development*, 55(1), 83–96.
- Bornstein, M. H., Hahn, C., Haynes, O. M., Belsky, J., Azuma, H., & Kwak de Galperin, C. Z. (2007). Maternal personality and parenting cognitions in crosscultural perspective. *International Journal of Behavioral Development*, 31(3), 193-209.
- Bornstein, M. H., Hahn, C. S., & Haynes, O. M. (2011). Maternal personality, parenting cognitions, and parenting practices. *Developmental Psychology*, 47(3), 658–675.
- Bronfenbrenner, U., & Morris, P. A. (2006). The bioecological model of human development. In W. Damon (Series Ed.) & R. M. Lerner (Vol. Ed.), *Handbook of child psychology: Theoretical model of human development* (793-828). New York, NY: John Wiley.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Cohen, T., & Morse, L. (2014). Moral character: What it is and what it does. *Research in Organizational Behavior*, 34(3), 43-61.
- Denham, S. A., Ferrier, D. E., & Bassett, H. H. (2020). Preschool teachers' socialization of emotion knowledge: Considering socioeconomic risk. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 69(3), 101-160.
- Eisenberg, N. (2020). Findings, issues, and new directions for research on emotion socialization. *Developmental Psychology*, 56(3), 664–670.
- Eisenberg, N., Cumberland, A., & Spinrad, T. L. (1998). Parental socialization of emotion. *Psychological Inquiry*, 9, 241–273.
- Fabes, R. A., Eisenberg, N., & Bernzweig, J. (1990). *The coping with children's negative emotions scale: Procedures and scoring*. Available from authors. Arizona State University.
- Fabes, R. A., Poulin, R. E., Eisenberg, N., & Madden-Derdich, D. A. (2002). The Coping with Children's Negative Emotions Scale (CCNES): Psychometric properties and relations with children's emotional competence. *Marriage and Family Review*, 34, 285–310.
- Gresham, F. M., & Elliott, S. N. (1990). *Social skills rating system: manual*. Circle Pines, MN: American Guidance.
- Hair, J. F., Hult, G. M., Ringle, C. M., & Sarstedt, M. (2016). *A primer on partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM)*. SAGE Publications, Inc.

- Hojaie, A., Behroozi, N., & Maktabi, G. (2011). The relationship between emotional intelligence, social skills, and psychological well-being in female students of Shahid Chamran University. *Journal of Psychological Achievements, 18*(1), 73-92. [Persian]
- Khormaei, F., & Ghaemi, M. (2018). *Investigating the psychometric properties of the moral characters questionnaire*. Faculty of Psychology and Educational Sciences, Shiraz University. [Persian]
- Khormaei, F., & Hekmat, A. A. (2019). *The relationship between moral characters and high-risk driving behaviors*. Faculty of Educational Sciences and Psychology, Shiraz University. [Persian]
- Khormaei, F., & Zabihi, M. (2020). The relationship between sensory processing sensitivity and cognitive-emotional self-regulation mediated by moral characters. *Journal of Medical Ethics and History of Medicine, 13*(1), 142-154. [Persian]
- Kline, R. B. (2015). *Principles and practices of structural equation modeling* (Forth Eds.). New York: Guilford.
- Kyung, L. W., & Sun, J. Y. (2020). Adolescent extracurricular activity participation: associations with parenting stress, mother-adolescent closeness, and social skills. *Children and Youth Services Review, 116*(6), 105-110.
- McNeil, D., & Zeman, J. (2021). Adolescents' reluctance to express emotions: relations to parent emotion socialization. *Journal of Child Family Study, 30*(1), 107-120.
- Miller-Slough, R. L., & Dunsmore, J. C. (2020). Emotion socialization by parents and friends: Links with adolescent emotional adjustment. *Journal of Applied Developmental Psychology, 71*(1), 101-197.
- Ornaghi, V., Agliati, A., Pepe, A., & Gabola, P. (2019). Patterns of association between early childhood teachers' emotion socialization styles, emotion beliefs and mind-mindedness. *Early Education and Development*, Advance online publication.
- Prinz, P., Stams, G. J., Deković, M., Reijntjes, A. H. A., & Belsky, J. (2009). The relations between parents' Big Five personality factors and parenting: A Meta analytic review. *Journal of Personality and Social Psychology, 97*(2), 351-362.
- Taraban, L., & Shaw, D. S. (2018). Parenting in context: Revisiting Belsky's classic process of parenting model in early childhood. *Developmental Review, 48*(1), 55-81.
- Tierney, J., Dowd, T., & Green, E. (2016). *Teaching social skills to youth: an easy-to-follow guide to teaching 183 basic to complex life skills*. Boys Town Press.

